

FAHRUDDİN RAZİ (ö.606/1210)

①

Hayatı:

Felsefeden, Kelamdan, Mantıktan, Astronomiden, Tarih ve Coğrafya gibi benzeri bir çok ilmi bu tefsirde bulabiliriz.

★ Felsefe - Mantık açısından İslam düşüncesinin zirveye vardığı dönemlerden birine ait bir eser.

Meseleleri Kelam açısından çok iyi tetkik edebiliyor.

"Razinin tefsirinde tefsir'den başka her şey vardır" bu cümle çok kullanılır. Önemli bir alimin sözü bu.

Kelamla, Akaidle ilgili bir ayet mevzu bahis olduğu zaman Ravi tefsirine müracaat edilir.

Ehli Sünnet tarafından nasıl yorumlanmış, birinci elden bakacağınız yer Razi tefsiridir.

Razi size Ehli Sünnet ile diğer fırkaların müslümanlar arasında bu ayeti nasıl tahlil ettiğini, bunların cevaplarını detaylı verir.

Gremer açısından bir ayetin iğrabını incelemek işin yine bakılacak bir yerdir.

★ Kelami ve Felsefi tartışmalarda 1. el bir kaynak olması önemlidir.

MERYEM SURESİ (7-1 Ayetler)

حروف Hurufu mukattaa harflerini

tartışmadan önce 3 tane bilgi lazımdır.

Bey diye mi okunacak 713bağ.

②

1- الف° ← şeklindedir

sin - şin - sad - dad bunlar sülasi (3'lüdür)

2el ← ذال → Dal

③

Ze harfine gelince (zal harfine) hece harfleri arasında tek başına bunda iki durumda alışkanlık halinde. Zay - zey diye de söyleyebilirler.

Muhakkak bu zay'in "y" ini ağızdan söyleyen konuşma sırasında silası olsun diye onu imale yapmaz uzatmaz zey diye söyler.

Ya'yı söylemeyen ağıza sıkartmayan konuşmada ikiye benzesin diye o da uzatarak söyler.

Zêy diye söyler.

2. öncül: Bilinmesi gerekir fethanın doyurulması işbâ ile okutulması, tüm yerlerde okutulması temel olan (fethanın tüm yerlerde söylenmesidir)

Caizdir, doyurulması ~~uzatılması~~ ~~gerek~~ Ancak imale (uzatılması) caiz değildir. Fetha ile işbâ yapılan yerlerde imale caiz değildir.

İsbâ = Doyurarak, tam harf üzerine oturarak söylemek.

2. öncül: Kurra imamlarının vardır Kıroatler hakkında özel olan bu yerle ilgili 3 sekli vardır.

1. si Asli esas alırlar Bu ha harfindeki fethayı tam olarak telaffuz etmek. (hây diye)

2. si İmale (uzatırlar) yaparlar ha ve ya'yı

3. si Asli ve fer'i birleştiriyorlar

Burada da tartışma ha ve ya'nın nasıl okunacağı konusundadır.

Yedun → Ebu
Demun → Ebu
Ehun → Ebu
En küçük kelime Arapçada 3 hecelidir.

(4)

Bunlardan biri fetha yapar hangisini isterse ve ötekini esreli okur

Bu ihtilafı gerektiren sebepler işin iki görüş vardır:

1.si Fethaı musabbehe (bey diye okuduğumuz fethaı temeldir imale ise onun tabisidir işbapın baplısidir.

Bu kural ünlüdür Araplar arasında

2.si → İkili bir harf (bey-tey gibi) eğer sonu kesikse imale ile okunur. Eğer birleşikse işbap gibi okunur (bey gibi)

3.si Bu ayette geçen ha ve ya harfleri bunlar kesik harflerdir kelimede Ama yazıda birleşik yazılırlar.

Birincisi imale ediliyor ha → hey diye

Öbürü işbap ediliyor hey diye

Olsun diye her ikiyön (işbap ve imale olsun diye)

Bunları anladıysan bununla ilgili kıraatleri söylüyoruz.

1.si şudur → Bu bilinen kıraattir. Hem ha harfini hem de ya harfini fethalı okuyoruz.

2. kıraatte şudur → Ha'yı esreli okuyoruz ya'yı da fethalı okuyoruz (Hi-ya)

Peki bunlar niye ha harfini esreli okudular ya harfini değil tenbih edatı olan ha ayrıl-sın diye (fark olsun diye) böyle yaptılar.

Çünkü tenbih edatı olan "ha" harfi asla esreli

(5)

okunmaz.

3. görüş → ha'yı fethali okursun. Ya'yı esralı okursun
Kef, ha, yi diye okursun Asim, Dahhak in okuy-
su böyledir. Niye biz "yi" diye okumuyoruz hal-
buki Asim kiraatine bağlıyız bizim hafz rivayeti
olduğu isin "yi" diye okumuyoruz. (Bu Asimin di-
ğer rivayetleri)

Ya harfini esralı yaptılar ha'yı değil çünkü y, esre-
ile kız kardeşdir (uyumludur)

4. görüş : Topluca her ikisinde imale yapılır.
İmam Kısale, İbn Amir, İmam Zuhri - --- böyledir.
Bu iki harfi uzatıyorlar yukardaki gereksizler^{den}
~~den~~ dolayı (Kef, ha, ya diye uzatarak okuyorlar)

5. görüş : Hasan kiraatine göre ha'yı hu diye o-
kumuş (ötrelı) ya'yı fethali okumuş. (Ke, hu, ya)
Hasan yine ha'yı fethali okumuş ya'yı da
ötrelı okumuş (Kef, ha, ya)

Kesşaf yazarı aktardı (İmam ZeMabheri) → Mutezili
Hasandan aktarıyor her ikisini de ötreli okuduğuna
dair bir bilgi aktarıyor (Kef, hu, ya, ayn, sad diye
okumuş.)

Öyle okugunca ona ^{sabit} demişler ki sabit değildir bu riva-
yet Hasandan aktarıyor ~~aktarıyor~~ değildir

Büyük din alimi İbn Cinni mukteseb adlı kitabın-
da aktardı ki, Hasanın kiraati birini ötreli o-
kumak ötekisini üstün okumaktır.

(6)

Hangisinin ötreli yada fethalı okuyacağını aktarmadı. tayin etmedi

İbn Cinni daha önce daha eski bir alim olduğu için onun görüşünü esas almalıyız.

Birisi de demiş ki (Hasan karaatiye ilgili) muhtakkak Hasan birini ötreli yapmayı öncelikle herhangi birisi-

ni belirlemeden Çünkü Hasan düşündü ki ha harfinin ve ya harfinin aynel fiili eliftir, vaudan dönüşmüş bir eliftir. (هـ) gibi oldu.

(كَلَامٌ ve كَلَامٌ) kelimelerinde olduğu gibi.

Bunun sebebi şudur. ^{Çünkü butür} ~~bu~~ elifler bilinmese de çünkü bunların türediği bir yer yok bu harfler hamledilir (yorumlanır) kelimede benzermiş olduğu şeye hamledilir. (هـ - هـ - هـ) midir

Elif bizzat kelimede aynı olarak bulunursa vaudan dönüşüldüğüne inanılması gerekir. Çünkü Arap dilinde göpünlük olan budur. (Göpu zaman (a) vaudır)

Hasan düşününce ه ve س 'nin elifleri vaudan döndürülmüş diye düşününce vaumiş gibi saydı.

Ve bunun önünü ötreli okudu. (هـ)

Çünkü ه ötrelin kızkardeşidir.

B. görüş : Kulaklarını kapatıyosun ismam yapıyosun biraz da damme kokusu işerisine katarak dudaklarını kapatıyosun. böyle demektir.

Nahide → Kufi

İttakda → ~~Hanefi~~ Maturidi + Es'ari
Amelde → Hanefi

2. konu :

★ Ebu Cafer birbirlerinden aralıklı okuyor. (Kef diyor ayırıyor he diyor ayırıyor ya diyor ayırıyor)
En küçük sekteyi yaparak (en az) aynın nunun da belli ederek okuyor.

Diğer kurrallar harfleri birleştiriyor sekte yapmıyorlar
Nunu da gizliyorlar (lin yapıyorlar)

3. konu :

"Sad" harfinde bilinen kıraat idgamla söylenir.

((صَاد) → Saz zikru diye okumuşlar.

كهی عیسیٰ ز کرمه ، بك عبدہ ز کریا

Asım ve Yağkub her harfi asık asık gösterirler. (İzhar ile okurlar) (Sad zikru diye)

2. mesele

Bu girişte asılıştı zikrettiğimiz mezhepler , geçti bitti. Bu konuya has olan İbn. Abbastan aktarılan rivayet :

(Kef, he, ye, ayn, sad) Bu ifade âgüdü Allah'a dönük (kendi kendine)

Onun kafi ismiyle nitelenmiş olması "kaf" harfinin alanına girer. (Hepsi de Allahın bir özelliğini anlatır diyor.)

Allahın kafi oluşu kef harfiyle nitelenmiştir.

"He" harfiyle kodlanmıştır hâdin (Allah hâdîdir bize yol gösteren) in "he" si ile Ayn (Allah'ın isminin ayn harfidir Sad harfi ile (Allahın sözüne sadık olduğunu) anlatmaktadır.

Yine İbn. Abbas bir gün de şöyle demiş
"Kef" harfini yorumladı. Allahın Kebir ve kerim sıfat
ları diye.

Yine İbni Abbas "ya" harfini yorumladı. Kerimin
ya'sıdır. (كريم) Bir başka seferinde de dedi ki
bu ya (يا) hakim ismindeki ya harfidir dedi.

Rabi b. Enes'ten de şöyle aktarılıyor: "Ya" harfiyle
ilgili Allah mücir (ecirlerimizi verir ya) in ya'sı-
dır. (مُجِيرٌ)

İbni Abbas "Ayn" ile ilgili bir keresinde şöyle söyledi:
Allah'ın azîz isminin ayn'ıdır. (عَزِيزٌ)

Bütün bu aktardığımız sözler bunlar SAHİH değildir.
Çünkü önceden açıkladık ki, Allah'ın söz konusu
değildir kendi kitabına koyması mümkün değildir, dilin
(Arap) göstermediği bir şeyi kendi kitabına koyması.
Hakikat olarak da Araplar dilde böyle bir şey kullan-
mazlar, mecazi olarak da.

Çünkü biz bu tür şeyi caiz görürsek şöyle iddia e-
den kişilerin sözlerine kapı açıyor "Her gizli
batın olanın gizli anlamı vardır" görüşüne aralık
vermiş oluruz. (Kapı açmış oluruz)

Dolayısıyla Arap dili, bu batınların söylediklerinin
hiç birisini göstermez. Çünkü kef harfinin delaletini

gösteren, anlamını daha üstün kılan kerim ve kebir isminden ya da Peygamberimizin isminden daha üstün olduğunu söylemek için elinizde delil yok.

^{"önemli"} Dolayısıyla bu harfleri hamletmek Peygamber isminin bir kısmına [cennet, cehennem, melek, Allah'ın esma-ül hüsnasının bir kısmına] öteki kısmını bırakmak zorlamadır. Kesinlikle Arap dili buna izin vermez.

Not: Bir şeyi hakikat ve mecaz diyebilmemiz için karine lazımdır. Arapçada asl olan hakikattir. Bir şey hakikat ten sıkıp mecaza dönüştü diyorsan delil göstermen gerekir. Gösteremezsen bu zahîrdir hakikattir mecaza yorumlanamaz.

28 KASIM

ذِكْرُ رَحْمَةِ رَبِّكَ عَبْدُ زَكِرِيَّا

Asım kıraatine göre (ذِكْرُ) şeklinde duyarız.

"Senin Rabbinin rahbetinin hatırlatılmasıdır (yadedilmesidir) kuluna" ^{çöktür} Zekeriyya'yı yarattığı kulu olan

(Allahın Zekeriyya (a.s) rahmeti neydi?

Zekeriyya (a.s) bahsedilen evlat ve bir de Hz. Meryem ve devamında Hz. İsa (a.s)'nın mücadelesi.

1. rahmet: Hz. Zekeriyya (a.s)'ın çocukla müjdeleneşi

2. rahmet: Dolaylı şekilde Hz. Zekeriyya'nın yapmış olduğu Hz. İsa (a.s)'ın biraz ilintili.

Biz 1. yi bizzat alacağız. Kulu Zekeriyya'ya Allahın rahmetinin yadedilmesidir. (Bu sure) evlâdının müjdeleneşidir.

Bununla ilgili çeşitli meseleler var.

1. konu: Kıraatlerle ilgili

"Zikru" kelimesinde vardır 4 kıraat (okuyuş) vardır.
1. si masdar sıgasında

ذَكَرَ - يَذْكُرُ - ذِكْرٌ → anlattı
ذِكْرٌ → masdar

2. si seddeli olmadan ^{mazi} muhaffefe olarak okunuyor.

3. sū mazi ama seddeli okunabilir. (ذَكَرٌ) → hatırlattı.

* 4. sū emir kalıbında olabilir (أَذْكُرْ) → hatırla.

1. ذَكَرٌ → Masdar (Hatırlatmak)

2. ذَكَرَ → Anlattı.

3. ذَكَرَ → Hatırlattı

4. أَذْكُرْ → Hatırla

• Masdar kalıbına gelince,

Bu kıraatte (rahmete rabbik) ifadesini esreli okumak lazımdır. (Hafz böyle okuyor) Burda isim tamlaması olduğu düşünürsün (Rabbi) kelimesini de esreli okuman gerekir. İzafe ile (isim tamlamasından)

zikru → masdar gerisi muzafın ileyh yaparaksın

Sonra bunda 3 tane vecih vardır:

1. Dal harfini mansub okumak (abdihi ifadesinde yer alan (عَبْدِهِ) → عَبْدٌ diye okumak

Bir de zekeriyya kelimesinde mansub okumak

ذَكَرِيَّا

Meşhur kıraat budur.

2. si Ötreli okuyacaksın

O zaman anlam şöyle olur. Rabbinin rahmetini hatırla

ذِكْرُ يَاسَّ عِبْدُ ٱللَّهِ → Allah'ın kulu Zekerîyyadır.

İbn. Fîr. (gizli bir mübtedanın haberi yapıyorlar)

3. sü : 1. "abd" kelimesini mansub okuyacaksın

عِبْدُ ٱللَّهِ ذِكْرُ يَاسَّ

Anlamı: O zaman zekeriyyayı gizli bir mübtedanın haberi yaptı.

Allahın kuluna vermiş olduğu rahmeti an (verdiği eyledi)

O kul Zekerîyya'dır.

* Mazi okuduğumuz zaman zekera şeklinde bir teşriydi zekkera yani seddeliydi.

Onda rahmet kelimesini mansub olarak okumak lazımdır. (ذِكْرُ يَاسَّ عِبْدُ ٱللَّهِ)

3. sü Tahfif (seddesiz) mazi kalibinde okunursa

Onda da 2 okuma vechi (şekli) var.

1. si "Rabbik" kelimesindeki "ba" harfini "rabbeke" şeklinde ötreli okuyacaksın.

Mana: ذِكْرُ رَبِّكَ عِبْدُ ٱللَّهِ

Kulu Zekerîyyayı andı.

2. si : "Rabbeke" şeklinde "ba" harfini fethali okuyacaksın.

(12)

Bu durumda abduhu kelimesini de ötreli okuyacaksınız. Bunun sebebi şudur: Yani meflul âne geçmiş, failin önüne geçmiş olur.

Allahın kulu olan Zekerîyya Senin Rabbinî andır. Bu son iki kıraat (zekkera ve zekera) KELBî'ye aittir.

Emir kalıbına gelince "rahmet" kelimesini mansub olarak okumak gerekir. ^(rî) ⁽ⁱ⁾ ^(b) diye.

İbn. Abbasın okuma şekli budur. ^(rî) ⁽ⁱ⁾ ^(b)

Ama sen şuna dikkat et. Eğer ^(rî) ⁽ⁱ⁾ ^(b) takdir edersen 1. masdar kalıbında kabul edersen (^(rî) ⁽ⁱ⁾ ^(b)) ister mazi kabul et (^(rî) ⁽ⁱ⁾ ^(b) - ^(rî) ⁽ⁱ⁾ ^(b)) ayetin anlamı şöyle olur. Şu okunan şey

"Senin Rabbinin rahmetini yadettim" olur.

Kulu Zekerîyya'ya evlat vererek acıdığıdır.

Gizli bir mübteda olduğunu bil.

^(rî) ⁽ⁱ⁾ ^(b) ^(rî) ⁽ⁱ⁾ ^(b) → Razi bu görüşü esas alacağını söyledi.

Kulu Allahın
2. Zekerîyya'ya acıyarak rahmet olarak verdiği şeyle neyi hatırlayacağız.

Anlatılmak istenen muhtemeldir bu ifadeyle yani Kulu Zekerîyya kasdediliyor olabilir.

Peki rahmet olması (Allah'ın Zekerîyya'ya) ne olabilir.

Zekerîyyanın bizzat rahmet olması ne olabilir?

'Allah rahmet diye Zekeriyâ'yı gönderdi' cumhur böyle mana ediyor.

★ Allahın kulu Zekeriyâ'yı rahmetini hatırla biz öpü Yahya'dır diye düşünüyoruz.

Sonra Zekeriyânın rahmet oluşu 2 şekilde olabilir.

1. si şudur: Zekeriyâ gönderildiği ümmete rahmettir.
Çünkü Zekeriyâ onlara iman ve ibadete bloştırdığı için.

2. si şudur: Peygamberimiz üzerine bir rahmet ve onun ümmetine bir rahmet olarak gönderilmiştir. Bunu Çünkü Allah açıklayınca Muhammed (s.a.s) e yolunu samimiyet ve havale etmek bütün işleri ve ihlasla olmakla ilgili bu oldu bir kelime oldu. Hz Muhammed (s.a.s) in Ömr metini davet eden bir lafız kullanılmış oldu.

Böylece Zekeriyâ Allahın göndermiş olduğu bir rahmet olmuş oldu. (Fahreddin Razi böyle mana etti)

Muhtemeldir, rahmetin anlatılmasını içermek de olabilir. Kulu Zekeriyâ'ya gönderdiği rahmeti bu sure açıklıyor olabilir.

{ اِنْ نَادَى رَبَّهُ نِدَاءً خَفِيًّا } Diğer ayet

Ey Peygamber an,

Nida etti Zekeriyâ (a.s) Rabbine öyle bir nida ki sessiz gizli bir yakarıda Allaha dua etti.

İ. meslek: Niye gizli yaptı, Allahın sünnetini gözeterek.

Hangi konuda Allahın sünneti var

Duanın gizli yapılması sünnetine uyarak duayı gizli yaptı.

Günkü aşkıtan dua etmekle gizli dua etmek ^{Allah katında} birdir.

Öyleyse gizli dua etmek daha uygun oldu. Çünkü gizli dua rıga'dan daha uzaktır, ihlâsa daha dahildir.

2. mesele Kınanmamak için duasını gizledi. Çocuk istediğinden dolayı yaşlılık döneminde kınanmamak için duasını gizledi.

3. mesele : Kendisinin yerine geçecek ^{velilerinden} kimselerden, o korktuğu, endişelendiği için duasını gizledi.

4. mesele : Sesini zayıfladığı, yaşlı olduğu için sesini gizledi. Araplar yaşlıyı tarif ederken derler ki sesi cılızdır, isitmesi de bazen bozundur.

Eğer biri şöyle dese, nida fiilinin zorunlu kıldığı şartlardandır. Peki nasıl oluyor hem nida etti seslendi diyor hem de gizli seslendi diyor. Bu ikisi zıt değil mi?

Zekeriyya'nın duasının hem dua oluşu hem de gizli oluşu nasıl olabilir? nasıl birleştireceğiz? dersin cevabı şudur: 2 şekilde beraberliğini sağlayabiliriz.

1. si Zekeriyya (a.s) en son derecesini gücünün yettiğinin getirdi (var gücüyle) ancak ses zayıf çıkıyordu yaşlı olduğu için. Zafiyetinde, yaşlılıkta zayıflıkta son dereceye nihayete erdiği için.

Böylece bir nida oldu. Zekeriyyanın kastına karşı gizli kaldı. vakıa'da bakığımızda aslında ses çıkmıyordu.

(15)

2. si → Namazda dua etti Zekeriyya. Çünkü Allah namazda onun duasını kabul etmiştir. Şu ayetten dolayı:

"İstendi melekler Zekeriyya'ya, o esnada o, ayakta duruyordu mihrapta dua ederken, namaz kılıyordu. Dedilerki muhakkakki Allah Yahya (a.s) la seni müjdeli müjdeliye dediler. Bu onun duasının namazda olduğunu gösterir.

Vaciptir nidanın namazda gizli olması gerekir.

Yeni ayet:

"Ey Rabbim benim kemigim zayıfladı ve tutuştu kafam (başım) beyazlık bakımından (yani saçlarım bembeyaz bir alev topu gibi oldu) Ey Rabbim sana karşı yaptığım duada hiçbir zaman bedbaht olmadım (Hiçbir duamı reddetmedin) Ben korkuyorum yerime gelecek kişilerden ardından (şirki sürdürmelerinden korkuyorum) Ve hanımım kısırdır. Bana kendi katından bir veli ver. (yönetici, velayeti alacak kişi) Ve Yakup ailesinin mirasçısı olsun mücadelesine. Ey Rabbim razı olunan kişi yap diye dua etti.

Kıraatle ilgili meseleler var:

1. mesele: (وَهَنَ) kelimesi 3 harekeyle okundu.

Vehenel arnu, vuhinel arnu, vehhenel arnu

2. mesele: Sin'i şin'a idgam etmek (idgam-ı môte caniseyn)

Minerra'sisseybe diye idgam etmişler. (İbn. Amir)

3. mesele: Ya'yi fethalı okudular, Zühri ya'yi sükun okumuş. (~~veiniy~~) (mevaliy)

Bazı alimler "hifru" kelimesini ha'nın fethasıyla okumuşlar. "haftu" diye.

Bir de fa'yi haffeti şeklinde okumuşlar

Bu bize 2 anlam gösteriyor.

1. si → "Veraî" ifadesi benden sonra anlamına gelin. Anlam şöyle olur, Bunlar aciz kaldılar Hz. Zekeriyya'dan sonra dini uygulamaktan aciz kaldılar ve sayıları azaldı. Bunun üzerine Zekeriyya (a.s) istedi kendisine nasib olarak verdiği bir veli (evlat) sebebiyle onları güçlendirmesini istiyor.

2. si → Gelecekte gelenler olabilir.

Mana → Davayı desteklemenin ve İslam dünyasına katkı sağlayacak hiçbir kimsenin kalmadığını anladı.

Gelecekte bu davayı kimse sürdüremeyecek.

3. sū → Veraî dedi hermeze esreli okunacak. Arkasından da ya sakin olacak Veraiy diye "y" yi sakin okuyacağız. (Asım hafızda da böyle)

Lakin veraîye diye okuyor.

4. sū → Bana mirasçı olsun Yakubun ailesine bunda da çeşitli vecihler var.

- Kıraat, bilinen kıraat merfu şekildedir.

yerisuni ve yerisu her ikisini de merfu okuyoruz.

- Onlar cezimli okumuşlar

yerisniy - yeris (sartın cevabı olarak)

— Bazı alimler yerisuni ifadesini varis ifadesinin
cezmile okumuşlar.

yerisniy varisun (İtibar aldığımız bir kıraat değil)

— İbn. Abbas

Yerisuni varis

— İsmi fail olan varis kelimesini viyeus şeklinde
okumuşlar. Uveyris şeklinde okumuşlar.

Fail kalıbından fueyl

Küçük mirasçı ver-

Lugat kısmı

۱. الْوَهْنُ → Gücün zayıflaması demektir.

Zemahşeri Kessafta şöyle dedi: Yaşlılığı (beyazlığı)
atesin pırıltılarına benzetti. Beyazlığı, ışık saçması ba-
kımından, yayılması (saslarda) bakımından atesin pırıltı-
sına benzetti. Bütün her yerini aldığını (beyazlığın)
atesin tutuşması gibi her yeri sardığını anlattı.

Sonra bunu istihare konumuna getirdi. Yani keli-
meyi, asli anlamından sıkırıp mecazî anlamda kul-
landı. Sonra atesin alev almasını isnad etti, kılların
olduğu yere (baş) Sasların sığıdığı yer kafadır.
Kafam beyaz olarak tutuştu. Ayette onu da temyiz
konumuna sıkardı. 2. mesele

İzafet yapmadı sası başı yetindiği için muhatabın
bilgisizliğe iktifa ettiği için 2. bir izafet getirmede.

Zekeriyyanın kafasının anlatıldığı muhatabın bildiğiyle yetinerek bir daha baş kelimesini murafin için olarak kullanmadı.

Bundan ötürü bu cümle en fasih cümlelerden biridir.

3. mesele → Benim duam hiçbir zaman reddedilmedi.

Dua demek bir şeyin yapılmasını istemektir.

Onun karşılığı da icabet demektir.

Aynı şekilde emrin karşılığı da ibadettir.

Emre itaat, duaya icabet edilir.

4. Veli ifadesinin tertibinin aslı gösteriyor yakınlık anlamı. Araplar derler ki veli kelimesi yakınlaşma anlamı gösterir. Ben ona veli oldum (ben ona yaklaştım - onu ona yaklaştırdım) Sonrakıyse uzaklaştırmış olur.

Sonrakinden uzaklaştıysa "vella" ifadesiyle ifade edilir. vella → geri dönmek anlamındadır.

Şairin şu sözü ben söz verdim senin arkandan gelene değil → geçti **burayı** **hoca**.

Onun karşısına gelen kişinin huzurunda oturdu (yakınlık) veliy ifadesi de buradan gelir. Hayvanın sırtına yüklenen palan hakkında kullanılır (o da yakınlık ifade ediyor).

Yetimin velisi deriz, şehrin velisi (valisi) çünkü bir işe üstlenen o işe yakınlaşmış olur.

Yüzünü Kabeye dön Bu da Arapların şu sözünden gelir. Onu kendi tarafına aldı. Vella kelimesi (arkasını döndüğünde vella derler) Bu, kabuğun açılma hareketi türündendir. Katılıpından dolayı.

Arapların şu sözüne gelince "evla" daha layıktır "Falan kişi falan kişiden daha evladır" bu da ismi tafdildir. En yakın en garib kişi anlamında dani ve garib kelimelerinde olduğu gibi uali ve veliy kelimeleri yakınlık ifade eden iki kelimedir.

Çünkü bir şeye layık olan ona da yakın olmuş olur.

Veli'den türeyen mevla kelimesi velinin bulunduğu yer için ismi mekandır. Merma, mebmî gibi. Mebni ifadesi ismi mekân.

4 ARALIK

العاقبة (kısır) Kısır kadın demektir. Gocuğu olmayan kadın için kullanılır.

Akr → Yaralamak anlamında da kullanılır. Çünkü kısırılık yaratılışın temelindeki bir noksanlık, yaradır.

(الآل) Kelimesinin Kur'an'da üç kullanım şekli vardır.

1. si → Akralıktan dolayı (Karabet — الآلة)

2. si → Dostluk, beraber bulunma (Burda Keal Firaun → onların işlerini yapan, gözeten firaun ordusu manasında kullanılmış)

3. su → Aynı dinden olmaktan dolayı (Keal Nebi Peygamberin ailesi)

- Zekeriya (as) Eilat talebinden önce üç şey söyledi :
- 1- Zekeriya (as) kendisinin zayıf ve güçsüz olduğunu
 - 2- Allahu teala'nın duasını kesinlikle reddetmeyeceğini
 - 3- Dua ile istenen şeyin, dinine fayda sağlayacağını söyledi.

Zekeriya (as) niye zayıf olduğunu söyledi : Bunu nasıl ifade etti :

"Kemigim zayıfladı" (وَهِنَ الْعِظْمُ مِنِّي)

Kemiklerim zayıfladı dedi. Çünkü kemikler, bedende bulunan uzuvların en sert olanıdır. İki tane menfaatten dolayı kemikler sert yaratılmıştır.

Birinci faydası: Kemikler diğer uzuvların yaslandığı direkt, temel olsun diye sert yaratılmış. Kemik bütün vücutta taşıdığı için vücuttan daha güçlü olması gerekir.

İkinci faydası da: Bedenin bazı yerlerinde diğer uzuvları koruyan bir kalkan olabilmesi için kemiklere ihtiyas vardır.

Zayıflık vücutta iki şekilde ortaya çıkar. Ya içerdendir ya da dışardır. Zayıflığın içerde olduğunu söylemek için KEMİK kelimesini kullandı. İçerden söktüğüne KEMİKLERİM SÖKTÜ diye anlattı.

Zayıfladığının dışardaki göstergesi olarak da

(اسْتَيْلَا الشَّيْبَ عَلَى الرَّأْسِ فَثَبَّتَ)

KAFASINI BEYAZLIĞIN İSTILA ETTİĞİNİ söyledi.

Zekeriya (as) kendisinin bu kadar perişan olduğunu

Söylemesinin sebebi de şudur : (Teveşşü → vesile kılan)

★ Bu usulü duayı tekid (pekiştirmek) için arttıran

özelliklerdendir. Bu dua da Allah'ın gücüne ve kuvvetine yastanma vardır. Bunlar duanın pekiştirilip daha acınacak durumda olduğunu söyleyip duanın kabulü için söylenen üsluptur.

الموالي (Mevali) → kelimesinin anlamı

İbn Abbas ve Hasan el Basri → ayetteki "Mevaliye" benden sonra gelecek varislerin manasını vermiş.

Mücahid → Asabelerim (uzak akrabalarım manasında demiş-)

بن كلاله Ben kelale olmaktan korkuyorum mirasım kime kalacak.

*Ebu Salih → Kelalelerim demiş. (Babası da yok ölü dayok)

Esam → Amca oğullarım, yani nesep bakımından ondan sonra gelecek kimseler demiş.

Ebu Müslim → Yardımcılarım, amcaoğullarım, solugum soçugum manalarını vermiş.

Bu kelime Fahrreddin Raziye göre → Onun çocuğu yerine geçecek ve onun mirasını sürdürecektir kimseler demektir.

Bu husus da tercihe daha uygun olan, bu kelime ya siyaset, ya malları ya da dini işleri yerine getirme hususunda Hz. Zekeriya'ya halef olacak kimseler kastedilmiştir.

(Min Verai → Benim arkamdır) 5 ARALIK
ifadesinde 2 mana vardır

Ebu Ubeyde → Bu ölümden demektir.

Diğer Atımlar → Bu, ölümden sonra demektir. ~~Bu husus da tefsirde daha uygun~~ Her iki mana da muhtemeldir.

Su ayet (فَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا) →

Bana tarafından bir veli ver.

Ayetin tefsirinde ihtilaf etmişler.

Özellikle bu ayette geçen وَلِيًّا veliyenin ne manaya geldiği konusunda 3 görüş mevcuttur.

1. görüş Cumhurun görüşü → Hz. Zekeriyya Allah'tan bir erkek çocuk istemiş

2. görüş → Allah'tan bir şey istedi ama bu erkek çocuk değil sadece kendi yolunu sürdürecektir bir varis istedi.

3. görüş → Zekeriyya (a.s) çocuk istemedi çünkü çocukla müjdelenin hayret yoluyla bunu çok büyük bir olay olarak gördü. Eğer Zekeriyya'nın duası çocuk için olsaydı bunu böyle büyük bir şey olarak görmezdi. Razinin ve Cumhurun da kabul ettiği görüş 1. görüş de olan Zekeriyya (a.s)'ın bir ERKEK EVLAT istemiş olmasıdır.

Razî su ayeti de fchepli ayetindeki Veliiyyen kelimesinin çocuk anlamında olduğunu ispat etmek için veriyor.

Ali imran → "Ey Rabbim! Bana katından testemiz bir çocuk ver"

Başka bir ayette → "Ya Rabbi, katından bana bir veli ver bana ve Yakub'un soyuna mirasçı olsun."

Enbiya suresi → "Zekeriyâ'yı hatırla ki, Ey Rabbim beni tek başıma bırakma diye dua etti."

Ayetlerden de anlaşıldığı üzere F. Razi'ye göre Zekeriyâ (as) soyundan gelen bir evlat istiyor. Buev-ladın da din işlerinin sorumluluğunu yüklenecek manevi mirası sürdürecektir bir evladın olmasını istiyor. Sıradan bir evlat değil, aynı zamanda da Zekeriyâ'nın davasını sürdürecektir bir evlat istiyor. Yine F. Razi → Zekeriyâ'nın sorusu "أَنْزِلْ يَكُونْ لِي غُلَامٌ"

"Benim çocuğum nasıl olur" şeklindeki sorusuna

Razi → Buradaki teaccüp (hayret, şaşkınlık) manasında olmadığının çocuğun bu yaşında mı yoksa çocukları olacak şekilde iki tane gence gövşütülerek mi verilecek onu soruyor.

"Bana mirasçı olacak bir de Yakub'un ailesine mirasçı olacak ve onu yap Ya Rabbi senin razı olduğun bir kişi yap"

Buradaki ("وَرِثَ") "Miras" kelimesiyle ne kastedilmiş farklı yorumlar vardır.

İbn Abbas, Hasan el Basri, Dahhak → Mala varis olmayı kastedmiştir.

Ebu Salih → Peygamberliğin miras kalması kastedilmiştir. Süddî, Mâcâhid, Şa'bi (İbn Abbas, Hasan Basri, Dahhak) ^{aktarılmış} Birinci miras ile Zekeriyâ'nın malı, ikinci miras ile

Yakub ailesinin nübüvvetine miras kalma kastedilmiş
Mücahid → Zekeriya'nın ilmine, Yakub'un da nübüvvetine miras kalır.

E. Razi'nin görüşü → Miras kelimesini bez şeyin de tamamını işine alabileceğini söylemiş.

MAL

MAKAM (Yahudi din alimlerin Hahamlık makamı)

İLİM / BİLGİ

الخبيرة

NÜBÜVLET / PEYGAMBERLİK

GÜZEL YAŞAM - GÜZEL AHLAK

Biz Davudla Süleymana ilim verdik.

سُلَيْمَانُ → Süleyman Davudun ilmine mirasçı oldu.

7. görüş Müfessirlerin çoğunluğu ittifak etti

Yakup (as) → İbrahim'in oğlu İshak'ın oğlu Yakup olduğuna alimlerin çoğunda ittifak vardır.

Zekeriya ile Yakup arasında ne alakası vardır.

Çünkü Zekeriya (as) hanımı, Meryem'in kızkardeşi'dir (Hz. İsa'nın annesi)

Bu kadında Hz. Süleyman'ın sayındandı. Yakub'un oğlu Yaqzan'ın sayından o da Davuddan Süleymandan geliyordu. (Hanım tarafından da, Yakub'un sayından)

Hız. Zekeriya ise Musa'nın kardeşi Harun (as)'ın sayından geliyor.

Harun ve Musa (as) Lâzuhanın çocuklarıdır.

Peygamberlik oldu Yakub'un sebtinden oldu.

Yahudilerin yasadığı din → Musevilik
Yahudilik → İrk
Türklük → İrk İslam → Din

Nasara → Hristiyanlık

Çünkü Yakub bizim İsrail dedikimiz adamdır.

Esbati İsrail dedikimizde Yakubun soyundan türeyenler tasdedilir.

Yakub (a.s.) ismi İsrail'dir. 12 çocuğu var.

①

Not: "Önceki dersin son kısmını hoca bu derste 11 ARALIK yaptı. Ben yazmadım."

{ يا زكريا انا نبشرك بكلاما مستحيين لم نجعل له من

Dikkat → Bundan önceki kısmı yazmadım!! { قبل سعيًا

Muhakkakki biz bir çocukla seni müjdeliyoruz. Adı Yahya dan bir çocukla. Bu çocuğun ismine benzer bir isim de (adas) yapmadık. (İlk kez ona verdik bu ismi)

1. mesele → ihtilaf ettiler. Seslenenin kim olduğu konusunda. Ya Zekeriyya diyerek Biz sana çocuk vereceğiz diyen Allah'tır. Çünkü bu ayetin öncesi Allah'a hitab ettiğini gösteriyor. ve ondan istediğini gösteriyor.

Bundan sonrası da Allaha hitap ettiğini gösteriyor.

* 1. görüşe göre → Ya Zekeriyya diye seslenen Allah'tır
cumhura göre böyle. ★

* 2. görüş → Bu vahiy meleğinin nidasıdır. İki şekilde delil göstermişler.

1. delil → Zekeriyya mihrap denilen yerde mamar kılıyordu melekler Allah sana Yahya'yı müjdeliyor dediler.

2. delil → Zekiriya (a.s) eşim kısır ve ben çöktüm nasıl çocuğum olur dedi Allah buyurdu ki "O bana kolaydır".

Burda Allahın kelamı olması caiz değildir. Burada

(2)

meleğin cevabı olması gerekir. Yahya'ya müjdeleyen Allah değil melektir. Derse buna cevap veriniz:

1. delil: Mümkündür söyle denilmesi bu ayette, burada 2 tane nida vardır denilebilir. 1. si Allah'ın 2. si Meleklerin nidası.

2. delil: Biz bu ayette bunun da Allah olduğunu açıklayacağız inşallah.

★ 1. mesele: Nidayı Allah ^{cumhura göre}, Melekler ^{bazı alimler} yaptı. (Ya Zekeriyâ ^{sesini})

2. mesele: [redacted] Eğer dua [redacted] izinle ismi müjdenin anlamı ne? Eğer dua izinsizse niçin daha önce söylenmiş oldu?

Cevap: Bu Hz. Zekeriyâ'ya özel bir durumdur. İzinsiz istemesi caizdir. Allah buna bu konuda izin vermiştir de diyebiliriz. Ancak ona bildirmemiş zamanını ve onu müjdelemiş çocukla.

3. konu: Biz daha önce bunun adasını yapmadık 2 görüş vardır.

1. görüş → Hz. Yahya'dan önce hiç kimse bu isimle adlandırılmadı.

2. görüş → Anlatılmak istenen (semiyi) kelimesiyle benzer, eş anlamıyla kullanılmış. "Sana bir çocuk vereceğiz ki onun bir benzeri esi yok."

Bu konudada ihtilaf ettiler: (Benzersizlik konusunda)

1. si → Seyyiddir, öndedir ve harama karşı da şehvetli değildir. Allaha asi olmamış, herhangi bir günah da işlememiş. Sanki "Allahım onu razı olunan bir kul yap"

dikkat
edin

★ شَبِيه ★

★ bir benzerini
dini bakımdan

ayetinin cevabı gibi. Böylece Zekeriyeye (Şebihen) (3)

Denilmiş oldu ki, biz sana bir çocuk müjdeliyoruz, önce-
den bir benzerini dini bakımından yaratmadık diyor.
Zaten böyle olan bir kişi rıza bakımından razı olunan
bir insan olur.

Razı konuşuyor, bu görüş 1. görüş zayıftır. (Yahya'nın seyyidlik,
hasırluk konusunda, din konusunda daha önce bir ben-
zeri olmayan bir çocuk olduğuna dair)

Çünkü bu görüş peygamberlerden üstün olmasını gerek-
tiriyor. Kendinden önceki peygamberlerden üstün olmasını
gerektirir. (İbrahim, Musa gibi)

Bu alimlerin ittifakıyla yanlıştır.

2. görüş → Bütün insanların ismini babaları tokar ya da
anneleri. Varlık binyesine girdiği zaman, bedene girdik-
leri zaman, döndükleri zaman.

Yahya ise, onun ismini Allah takdı. Varlık dünyasına
girmeden önce. (Daha dönmadan)

Bu onun özel olduğu husus oldu. Yahya'nın bir benzeri
bu özelliğinden dolayı olmadı.

3. görüş → Yahya, ^{çocuğu olarak} soyu kısır bir yaşlı kadının ve
fani bir yaşlyla dönmüştür. Bu da onun diğer insan-
lardan essiz kılan noktadır.

İyi bil ki 1. görüş daha uygundur. Yani onun herhangi
bir adası yok. (Semiyyen)

Çünkü semiy kelimelerini yorumlamak → onu yüceltme
ifade etse de kelimenin asli manasından ^{benzersiz} ^{kelimesine} zorunlu
zaruret

olmaksızın dönmektir-Bir kelimeden dönüp mecaza yorumlamak caiz değildir.

Yüce Allah'ın şu ayetine gelince, "Sen Allah'ın bir benzerini biliyor musun" bu ayette nezir ifadesi var.

Bunu ne yapacaksın peki diye sorsalar,

Bu ayete gelince burada ayetin zahir anlamından hudul ettik mecaza geçtik, döndük.

"Allahın adası var mı? derken yani zatı gibisi varmı?

Zahir manadan mecaz manaya geçtik.

Biz Allah'a (hasa) Onun adı Allah diye mi? ibadet ederiz yoksa O bizi hall eden kainatın Rabbi diye mi ibadete layıktır?

Allahın sadece bu isimle adlandırılması zorunlu kalmaz ona ibadet etmeyi dolayısıyla kendini ibadete zorlar.

Biz bu kelimeyi isim anlamında kullanmıyoruz. "Sen Onun gibi bir yaratıcı tanıyor musun?"

Bu gerekçeden ötürü biz ayetin zahir anlamından döndük.

→ Bura da ise zorunluluk yoktur. Ayetin zahir manasından hudul etmede " " (Yahyanın semiy oluşunda)

Bu kelimeyi adas anlamına icra etmek zorunludur.

Çünkü Yahya'nın sadece bu ismi kullanıyor olması burada bir tür taziye (yüceltme) anlamı vardır.

Biz görüyoruz, bir kralın meşhur bir lakabı olursa onun ardından gelenler o lakabı kullanmazlar. Ona saygı duyduklarından onu tertederler.

8. 9. 10. 11. uniteler.

Fahreddin Razi

(5)

4. Mesele → Peki niye Yahya demişler ?

imam Sâlebi → aktarıyor → Allah bu çocuk sebebiyle annesinin kısırlığını diriltti (ondan dolayı Yahya denildi)

2. si → ^{Kalade} Kalbini imanla diriltti (Allahın kalbini imanla diriltten adam demek. ^{ibadette} Çünkü Allah kendine itaat edeni hayy ^{ile} isimlendirir. Günahkârı da ölü diye isimlendirir. Su ayette var : " Ölü olan kişi mi onu diriltipimiz "

"Peygamber sizi şapırdıpında hayat veren şey "

Allah iman ve ibadette onu dirilttiği için Allah ona Yahyaya ~~niye dedi~~ niye dedi denilmiş.

Yahya demek günaha yaklaşmayan demek.

3. yorum Hz. Zekeriyyanın oğlu Yahya hariç bütün insanlar ya günah işlemiş ya da günaha meyletmiştir.

Yahya günaha meyletmedi.

4. yorum → Hz. Yahya şehid oldu. Şehidler Allah katında diridirler.

5. yorum → Allah İbrahim (as) vahyetti. Ben bir çocuk vereceğim dedi. ^{Yasaraya dedi ki} Ondan sonra o çocuğu da günaha meyletmeyen bir çocuk olacak. Ona isminden bir harf tak dedi. Kadın takti isminden bir harf yasaradan takti.

Yeyi takti. İsmi Saraya dönüştü.

6. yorum

7. yorum

Bunların hepsi zayıf görüştür.

12 ARALIK

EBU HAYYAN EL-ENDELÜSÎ (ö.745/1344) (6)

Hayatı:

Eserinin adı → El-Bahrül-Muhit

Bu eser ayetlerle sureler arasındaki münasebeti ve bağlantıyı kuran bir eserdir.

Arap dili ve gramerinde ün yapmış. Nahlî'de Basra ekolünün görüşlerini benimsemiş. Sibeveyhin güçlü bir savunucusudur.

Tefsiri gramer, lügat, belâgat, şiir ve fesahat açırlıklı açıklamalarla dikkat çekmektedir. İlk dönemlerde Maliki daha sonra Şahî Mısır'a gidince Şafii olmuştur. Nassları yorumlarken Mutezile ve Mücessime'ye ait görüşlerden uzak durmuştur.

* Herhangi bir ayetin Arap diline göre gramer yapısını incelemek isteyen bir kişinin öncelikle başvuracağı eser Ebu Hayyan'ın tefsiridir.

Zilkade
Zilhicce

SURATÜ'L-BAKARA (202-197)

Hacc ibadeti bilinen aylardır. (Cahiliyye döneminde de İslam döneminde de) O aylarda hacc kime farz olursa

فَوْت → Cinsel ikerikli sözler, ahlaksızlık yapmazsa

* لا فِسْوَاق → Günah işlemezse

لا جِدَال → İnsanlar la tartışmazsa

7

hacda, hacı kabul olur. Eğer yaparsanız herhangi bir iyilik Allah onu bilir.

وَمَا تَفْعَلُوا → ma → şart edatı

إِنْ تَفْعَلُوا → Eğer yaparsanız

تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ → Fiili şart

يُعْلَمُ اللَّهُ → Cezauş - şart

Yanınıza azık alın. Azığın en iyisi takıdır.

(Buradaki emir ibaha bildiriyor. Herkes yanında azık götürmesi şart değil)

وَاتَّقُوا → "Nun" likaye "ye" mef'ulu bihtir. Düş-

müş. (Vetteku) siz korkun (nun) likaye (ye) mef'ul.

Nun'daki esre "ye" yi hatırlatsın diye.

Ey akıl sahipleri benden korkun

الْأَلْبَابُ → Atıkları saf, arındırılmış olan

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحُ → Sizin üzerinize herhangi bir

günah yoktur. Rabbinizden olan bir fazileti istemenizden

(Hacda rızık meselesiyle ticaret yapıp iyiliğinizi istemenizde bir günah yoktur)

9

Sonra Allah'tan af dileyin (Estağfirullah) deyin.

Çünkü Allah çok affeden çok şevkat sahibi olandır.

فَإِذَا قُضِيَتْ مَنَاسِكُكُمْ Hac ibadetinizi tamamla-

dığınız zaman, yine Allah'ı zikredin.

→ Menasike → Hacı'nın hacca niyet edip ibadetlerini bitirene kadarki halidir (Hac ibadeti)

Babalarınızdan zikrettiğiniz, andığınız gibi Allah'ı zikredin. Daha fazla Allah'ı zikredin.

(Cahiliye döneminde hac ibadeti yine vardı. Bu dönemdeki insanlar Kab'e'nin önünde benim dedem, babam söyleydi böyleydi derlerdi. Allahu teala da atalarınızı anlattığınız gibi Allah'tan da bahsedin. * Peygamberin meş'aril haramda (mü'rdelifede) öğrettiği gibi Allah'ı zikredin. (Müslümanları bu davranışlardan uzaklaştırmak için)

فَاذْكُرُوا اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ Buradaki zikir normal tesbih

zikri değil, konuşmak bahsetmek anlamında.

فَاذْكُرُوا اللَّهَ الْمَشْعَرِ الْحَرَمِ Buradaki zikir ise Peygamberin mü'rdelifede öğrettiği evrad-ı serifleri (Subhanallah,

lebbeyk, Allahu ekber gibi)

Artık o işleri bırakın Allah'ı zikredin

فَمِنْ النَّاسِ İnsanlardan bazıları şöyle der :

"Ey Rabbimiz bize dünyada ver" (iyilik vereceksen)

O adamın ahiretten hiçbir nasibi yoktur.

İnsanlardan öyleleri vardır ki şöyle der :

"Ey Rabbimiz bize dünyada güzellik ver ahirette de güzellik ver. Bizi cehennem azabından koru. >>

Böyle dua edenler için bir pay vardır. Karandıklarından, Allahu teala ^ع hızlıdır hesabı.

نَصِيبٌ - خَلَاقٌ → Aynı Pay
(Nasibun) (Halak)

Helal rızık dünyada cennet ise ahirette pay vardır.

→ (جِدَال) : Hacıların birbiriyle tartışması demek. (Kauga)

Fial kalıbındandır. Mastarı câdele fillinin müşareket kalıbından mastarıdır. (جَادَل)

جَادَل - يَجَادِلُ - مُجَادَلَةٌ

Cidal demek siddetli hasımlık, kauga demektir.

Bu kelime cedale kelimesinden türetilmiştir.

Cedale → toprak demek.

Ne alakası var

Hasımlardan her birisi öteki arkadaşına yenmek

için direnir. Sanki onunla toprak wulmuş gibi

olur.

Hasmımızla kavgâ ederken onu toprağa atıyoruz. Top-
raktan türeyen bir kelime olarak kullanılıyor. Böyle kavgâ
ederek birbirinizin sırtını toprağa vurmaya marifet say-
mıyor.

Diğer görüş → Bu kelime cedel'den türetilmiştir. Dövüşmek.
Bu anlamdan atın ağızına savaş için bağlanmış gem-
derler.

Onun öldürdüyü bir cinayeti (leşi) var. Hadda birbirinizi
öldürmeyin.

Şahine Araplar çok savaşçı bir kuş olduğu için
ecdel derler.

Dolayısıyla bu kelimenin türetiliş olarak, derli toplu olması
yaratılmış olarak bir kısmını öldürdü güçlenmiş oldu.

Sanki bir kısmı öbür kısmını öldürmüş güçlü olmuş.

→ (مَيْرُ الزَّارِ) → iyilik demektir. (Azapın en iyisi)

İnsan onu sefer için yanına alır. Yiycek, içecek, binik,
elbise vs. yol için yanına aldığı şeylere azık denir.
İfer buna ihtiyas duyuyorsa.

Bu zâd ifadesinin ortasında bulunan elif ^xالزَّاد
devrilmiştir var'dan gelmiştir. Kökü زَوَد olmuştur.

Arapların şu sözü onu gösteriyor

Tefe'ale babından تَزَوَّدَ diyorlar

Zâd'dan türemiş oluyor (الزَّار)

→ (الْإِفْضَةُ) Akın akın insanların sel gibi akması

Sökülüp gitmek, refleks olarak atılmak, çıkmak bir yerden çokluk olarak çıkmak demektir.

Ne alakası var,

Bu yürüyüş suyun sel olmasına, göz yaşının sel olmasına benzetildi. (Fee'âde kelimesi feyirden gelmiş)

Feveda değil de feyeda (yâi) olarak türetilmiş bir kelimedir. Ne alakası var,

İnsanların liderleri olmaksızın birbirine karşıması kalabalık şekilde inmesi, hareket etmeleri.

Bu efale kalıbı sülasi mücerred kalıbındadır.

Burda gelen hemze harfi müteaddilik işin değildir.

(الْإِفْضَةُ)

Çünkü Arap kültüründe insanlar kullanmamışlardır.

Caiz olsa bile gözyaşı sel oldu kelimesinde

hemze ile müteaddi olması, onu akar hale getirdi

Göz yaşını akıttı

→ Hüzün onu ağılattı - Hüzün göz yaşını ^{lerini} akıttı.

Hemze başına eklenince

Lugat alimlerinden Zeccac iddia etti. İmam Zemahşeri de onun görüşüne tabi oldu. Muntahabat'ın yazarı da tabi oldu.

Bu üçü

(أَفَا ضِ النَّاسِ) Bu hemze müteaddi içindir. Fil

lazımken müteaddi için konulmuştur.

Zeccac dediki → Efade'nin aslı, (Efadtüm enfüseküm) kendinizi sel gibi aktığınızda¹ demektir. (2.si)

4. sinde insanlar aktığında² (sel gibi akmak)

Muntehab sahibi açıkladı → Yürüyüş sırasında kalabalıktan dolayı otılmak anlamını verdi.

Bu kelimeyi açıklaması çok sayıda lafızla gerekirdi (Zeccacın)

Birbirinizi iteklediğinizde demesi gerekirdi.

İnsanlar izdihamla birbirlerini ayılırken itelerler.

Başka bir görüşe göre → ifade → Başladığınız³ yerden dönmek demektir.

Demişlerki → Hızlı bir sekilde yürümek⁴.

Birkaç anlam daha söyledi hoca (e-Not)

Arafattan kalabalık olarak akmaktır Efade kelimesi ← (أَفَا ضِ) Cumhura göre.

18 ARALIK

(مِنْ عَرَفَاتٍ) Arafat kelimesi

(14)

★ Bu ifade "özel isimdir. Hac'da üzerinde vakefe yaptıkları DAĞ'ın ismidir.

Demişlerki ; bu herhangi bir yerden türememiştir.

Arafât ma'rifetten (bilgiden) türemiştir diyenler de vardır.

Peki bilgi ile Arafat'ın ne alakası var?

Bu, dâhin bu isimle adlandırılmasının sebebi'dir.

Bilginin belirlenmesine gelince marifette (bilgiyle) ilgili çeşitli görüşler var.

Hoca bunlar önemli değil dedi.

Arafat kelimesi arife kökünden türediyse neden olabilir, hangi bilgiyle ilgili onu anlatacak.

Bu bölümü yazmadım.

Diğer bir görüşe göre,

— İnsanlar orada tanışıyor (ondan dolayı,

— Adem ile Havva orada birbirini tanıdıkları için Arafat denilmiş,

— Hz. Ademin inisi Selendip vadisindeydi (Hindistanda)

Hz. Havvanın inisi Cidde şehrine idi.

Allah Ademe Kabeyi yapmayı emretti. Hz. Adem'de orayı örnek alarak gelince bu ikisi tanıştılar. Bu bölgede)

Minel arfi (arf) kökünden türetilmiş diyenler var.

— Güzel koku demektir. Arafat güzel kokupunu için

bu ismi almış.

- Sabır yeri anlamına da gelir (Arf'den türetilmiş)

Diğer görüş → Araplar, üstün olan şeylere "Arafat" ve "Arefe" diye isimlendirirler. Yükseklik bildiren anlamlardandır. Mesela horozun ibiği (yüksek olduğu için) Arafat kelimesini kullanıyorlar.

Arafat, Hicaz dağlarının hepsinden yüksek olan yerdir.

Arafat her ne kadar dağ ismi olsa da müennestir.

İmam Sibeveyh aktarıyor → Arafat bereketli kılınmış Arafat'tır. (Cemisi değildir) (أَرَفَاتُ) yi kullanıyor.

Bu Arafat kelimesi → Arefe'nin eş anlamlısıdır.

Bir başka görüş → Arafat cemidir demişler.

Eğer dağın aslı kasdedilirse (tekil olduğu) özel isim oluş hali kabul edilirse sahih değildir.

Çünkü şüphesiz özel isim olmaya aykırıdır.

Bir başka grup → Arafat günün adıdır. Toprak parçasının adıdır. diyenler var.

Arafat kelimesindeki tenvine gelince ya da ona benzer kelimelerin sonundaki tenvine gelince

Bu tenvin mukabele tenvinidir. Kelimenin munsarîf olduğunu söyleyenler de var.

Bu kelimenin munsarîf oluşuna itiraz edildi hem müennes hem de alemiyyet adını verdiğimiz gayri munsarîflığa ait iki özelliği taşımasına rağmen itiraz edildi.

Denildi ki müenneslik^{olur}, elif ile kendisinden önceki cemi müenneslik alameti olan elif ile müennes olabilir. Bu elif takdiren bile bulunuyorsa bile bulunması gerekir.

Öyleyse Arafat kelimesinde bu tür bir müennesliğin takdir edilmesi doğru değildir.

Çünkü bu Arafat sonundaki "ta" her ne kadar cemi müennes hâs olsa bile, müenneslik taşı almasına engeldir.

Ta'u t'nisin takdir edildiği gibi (bint kelimesinde) olduğu gibi.

Vau'n karşılığı olarak getirilen "ta" harfi müenneslere hâs olduğu için artık müenneslik "ta" sı gibi sayılır.

O kelimenin müennes olduğunu kabul etmemizi sağlar (Takdiren var olması)

Arafat kelimesinin munsarif olduğunu yahut da sonundaki tenvinin mukabele tenvini olduğunu düşünenlerin var olduğu.

Yazara göre, buradaki tenvin mukabele tenvinidir

Bu gerekçelendirme (tenvin-i munsarif olduğu) Zemahşeri'ye aittir.

Zemahşeri bu kelimeyi K. Kerimde faili zikredilmemiş bir kelime yerine kullandı. Nasıl?

Tenvini bırakarak bunun faili zikredilmemiş bir kelime yerine kullanıldığı bilinsin diye yaptı.

Bu tenvinin harfedilmesi isimlendirme sırasında d $\ddot{u}$ -
ş $\ddot{u}$ r $\ddot{u}$ lmesi caizdir.

Kufeliler Fâtima gibi kelimelerde bunun kullanıldığını
gösteriyorlar.

Sir olan bölüm. Yazmadım.

"Özel bir ismin yeri olursa tenvin kullanılmaz dediler.

→ (النَّصِيبُ) → Pay demektir.

Cemisi kural dışıdır kullanılmaz. Çopulu (Nusabau-
نُصَبَاءُ) şeklinde (paylar) gelir.

→ (عَالَّةٌ سَرِيعٌ) → Allah hızlı olandır.

Seri' ismi fiildir (Seri' - Yusrau - Sur'aten)
Bunu Esraa (اسرع) diye kullananlar da
vardır. Her ikisi de lazımi fiildir.

→ (الْحِسَابُ) →

Hasebenin mastarıdır. Ahmed b. Yahya →

Bir şeyi hesap etti'den gelir.

Hisab ise sözlükte düşman anlamında kullanılır.

Leys b. Muzaffer ve Yaftu demisler ki,

(Hasebe - Yehsebu - Husbanen) - (Hasabeten -

Husbeten- Hisaben) bu şekilde kullananlar da var.

Şiirden bir bölüm (kısa) yazmadım.

(Hisbe ifadesini şiirde görmek için okuyoruz)

Kişinin hasebi ifadesi kullanılır. Kendisini tercih ettiren ve öpü dıymasını saplayan şeylere kişinin hasebi denir. Bir şeye alışmaya da ahzab derler.

Zeccar söyle demiş → Sözlükte hisab senin şu sözünden almıştır: "Sana şu kadar yeter" sözünden almıştır.

Seriul hisab demek sana kafi olanı yeterli olanı cabuk görendir. Ne alakası var?

Muamelelerdeki hesaba da hesab denilmiş. Çünkü yeterli, kafi olan şey bilindiğinden dolayı hâsaba da böyle söylenmiş. İşinde ne bir noksanlık ne de bir fazlalık olmadığı bilindiği için muamelelerdeki alış-veriş de hisab denilmiş.

Hac ibadeti belli aylardır. Allah, hac ve umreyi bize tamamlamayı emredince ve bir de umre olunca belli bir vakti olmayınca, hacın belli bir vakti olduğunu açıkladı.

Bu durum, bu bilgi bu ayetin kendisiyle öntesi arasındaki bağlantıdır.

Not: Bu tefsirin en önemli özelliği münasabat (Bir-biriyle ayetlerin bağlantısı olduğu ile ilgili bilgiler içermesidir)

Hac kelimesi mübtedadır, eşhur kelimesi onun haberidir. Burada kelime harfedilmiştir (düşürülmüştür). Bu ^①harf ya mübtedada gerçekleşmiştir. Bu durumda su demektir.

Bu hac kelimesinin başında (أَشْهُرُ الْحَجِّ) (Hac ayları aylardır) Başına bir mübteda konulur. Ya da (وَقْتُ الْحَجِّ) başında vakit kelimesi var. ^②Haberde hafız olabilir.

أَشْهُرُ الْحَجِّ Hac, belli aylarda kasdet- ^③ mektir. Ya da ayetin aslı (فِي أَشْهُرٍ) şeklindedir فِي harfi cerri düşürülmüştür.

Hac belli aylardadır diye فِي düşürülmüştür.

Sonra onda böyle bir anlam genişlemesi oldu.

Allah, niye el haccul eşhuri dedi: Hac eylemdir. Eşhur ise zarftır. Ne alakası var?

Hac onda gerçekleştiği için eşhur kelimesini haccın haberi yaptı. Hacı sadece orda yaptırdı ki anlamı genişletme ve mecaz yoluyla bu haccın mekan zarfı olan "eşhur" içerisinde olduğunu belirtmek için.

Bu anlatıma göre mansub olabilir. Arapçada da bunun mansub okunmasına dair bir engel yoktur.

Gramer açısından, el haccu eşhuren diye okunabilir.

İbni Atiye dedi ki → Eğer bir kişi "eşhur" "aylardadır" diye takdir etse kelimada, harfi cerri düşürmekle

beraber "eşhur" kelimesini mansub okuması gerekir.

Ama hiç kimse eşhur kelimesini mansub olarak okumadı. Begavî

İbn Atiye itiraz etti, dedi ki →

Eşhur kelimesini harfi cer düstûrû zaman mansub okumak gerekmez. Çünkü eşhur kelimesi genişletmeden dolayı merfu okunur. Basralılara göre böyle cevap verildiği biliniyor.

Eğer zaman zarfı olursa, nekra olursa ve masdarların da haberi olursa, onlara göre bu kelimenin merfu olması caizdir.

Masdar, eylem ya bir zamanı içerir o zaman merfu okunur, mansubluğu caiz değildir. Ya da zamanı içermez.

Hişam'a göre → Merfuluğu gereklidir. Derki, "senin randevun, 1 ve 3 gün yani 4 gün ^{derler} yani gereklidir, zaman zarfının merfu olması.

Ferra'ya göre → Mansubluk ve merfuluk caizdir. Basralılarda olduğu gibi.

Ferra'dan nakledildiğine göre bu konuda eşhur kelimesini mansub okumak caiz değildir. Çünkü eşhur kelimesi nekradır, sınırlandırılmış da değildir.

Bu rivayet, Ferra'dan aktardığımız rivayete de aykırıdır. Dolayısıyla İbn Ferra'nın 2 görüşü olmuş olabilir. Birincide Basralıların ikinci de ise Hişam'ın görüşünü savunmuş olabilir.

Şehir kelimesinin söpulu efulu, eşhuru kalıbındadır. Bu cemi kille kalıbındandır. Şu ayette ise "şuhur" kelimesinde, cemi kille değildir. O da çokluk cemi-sidir (Cemi kesrettir) Cemi kille → 3 ile 9 arası sayıları kasdediyor.

Şuhur olsa → cemi kesra (çokluk)

Eşhur olsa → cemi kille (3-9 arası) (azlık)

Eşhur kelimesinin dış görüntüsü cemidir. Peki hangileridir? (Fıkha geçiyoruz)

Sevval, Zülkade, Zilhiccenin tamamı sayılan aylardır. Bunu İbn Mes'ud, İbn Ömer, Ata, Tavus, Mücahid, Zühri, İbn Abbas demişler.

Diğer alimler de : Sevval, Zülkade ve Zilhiccenin 10 günü demişler. (Yaygın görüş böyle)

— Ayların 3. sū Zilhiccenin 9 günü ve kurban kesme günüyle 10 gün oldu. (Şafii'nin görüşü)

Şafii niye bu geceyi katıyor? Çünkü hac şafak doğduğunda biter. (Kurban bayramının gecesini de hacın işine katıyor)

ders. 29
47 dak.

Bu iki söz içerisinde mecazi bir anlatım vardır. Çünkü ayın bir bölümü için şehir denildi.

Ferra dedi ki → Araplar derler ki, bir iki gündür onu görmedim onu bir de bir günün bir kısmı ^{yarısı} kadar görmedim derler. Zamanın sopoluşunu azlık yoluyla galebe getirmeyle ifade etmek için.

ابْلَاً وَ بَعْضُ → Bir şeyin tamamının bir bölümü

(22)

Hadiste de şöyle geliyor → Mina günleri, 3 gündün. Mina günleri esasen 2 gündür. Ama üsüngü günün bir kısmında da insanlar Minada duruyor.

Peygamberimiz 2,5 gün demiyor 3 gün diyor.

Bu mecazı mürseldir. Bir bölümün kullanılması, bir şeyin tamamı gibidir.

Sairin şöyle demesi gibi → 30, ^{ay olarak} üç durumda demesi gibi.

İki yorumdan birine göre böyle.

Diğer tevil, demişler ki → Araplar 2'li olan varlık lara da cemi kullanırlar. Tesniye' ~~te~~ ye de cemi kullanırlar.

Zemahşeri diyor ki → Eğer sen desen ki 2 ayın bir de bir ayın 10 günü nasıl olabilir, aylar kelimesiyle nasıl tanımlanabilir? Soracak olursan:

Ben de şu şekilde cevap veririm

Cemi isimler ortak olur birden fazla olanlar. Şu ayet te olduğu gibi "Sizin kalpleriniz"

قُلُوبٌ ← قُلُوبٌ

böyle de olur ← قُلُوبُكُمْ

İkinizin kalpleri

İlla tutup 3 tane, 3 ay olması gerekir deme. Araplar 2'yi de cemi sayarlar.

Burada bir soru söz konusu olabilir.

3 bilinen ay denmiş olsaydı. Burada bir soru sorulması gerekirdi. Zaten Araplar 2'yi de cemi sayıyorlar. Bana soru sormana gerek yok diyor.

Bu meselede genel olarak ortaya atılmış olduğu iddia suydur: Birden ötesi ortaktır iddiası tartışmalı bir konudur. Ayrıca Zemahşeri'nin ayetten getirmiş olduğu delil hass bir delildir. Genele ortak tutulacak bir delil değildir. "İkinizin kalpleri kaydı" ayeti hass bir delildir.

Bunun hususi bir ayet olduğu Peygamberin ~~ahle~~ 2 hanımıyla ilgili hususi bir ayet olduğu tartışmasız kabul görülen bir meseledir. Hususi bir meselede umumî bir hüküm çıkarılamaz.

Bu tür ikili yerlerde cemi ifadesi kullanmak, şartları vardır. Nahi kitaplarında ikiliyi ^{cemi} olmayı gerektiren bir şey yoktur.

"فَقَدْ صَدَقْتَ قَوْلُوكُمَا" ayeti gibi hususi bir ayet

değildir "eshur" ayeti. Öyleyse bu ayetle 2'li anlamın 3 olarak kullanılması mümkün değildir.

Zemahşeri yukarıda böyle bir soru sormanıza gerek yok demesi, bu çok isabetli bir görüş değil.

Çünkü sorunun sorulacağını farazî olarak kabul etmiş. Ayrıca şu sözü bu bir sual yerine gelmiş olur, demiş olsaydı burada bir sual sorulurdu demiş. Bize göre sehr demekle, Zemahşeri'nin selasetü

eshur demesi arasında fark yoktur. Nasıl yok?
Çünkü "eshur" lafzına mecar girdiği gibi,
aynı şekilde de sayılara mecar girebilir.
Görmüyor musun, Ferrarın anlattığı şeyi bakmıyor
musun? Onun bir gün var onun iki gün var onu
görmemişim. O da bir gün ve bir günün yarısıdır.
Günün yarısı için yeum kullanılmış ayın yarısı
için de serh kullanılmış olabilir.

Emirul Kaysin şu sözüne bak, yukarda anlattığımız
gibi buna bak. Araplardan aktarılan şu cümleye
bak. "Beş gündür onu görmedim" diyor. 1. gün gör-
müş olsan da 5. gün görmüş olsan da bu yokluk
beş günün tamamını içermiştir. Aksine o günün bir
bölümünde yatmaktadır. Bir günün bir bölümüne
de tam ^{isim} ~~gün~~ ^{yerilir.} ~~denir.~~ Onun bir kısmında arkadaşını
görmekle ortadan kalkmış oldu. Onu görmediğin tam
bir gün oldu.

Lakin cemiyi mecar olarak almak sayıyı mecar
almaktan daha uygundur. Farklılık, tamamıyla 3
ay yapanların sözüyle o ayları yapan 2 ay 3. ayın
bir kısmını yapan arasındaki fark kurban kamının
ilişkisi esnasında ortaya çıkar.

1. görüşü kabul etsek desekki; hac tam 3 aydır.
Adanın kurban kesmesi gerekmez. Çünkü hac aylarına
denk gelmiş olur.

2. görüşü esas alırsak (Safiinin dediği gibi ayın

bir parçasını esas alırsak, çünkü kurban bayramında hac bitti. Bu ibadetin zamanını da vaktin içerisinde çıkartıp sonraya bırakmış oldu. Hac bitti adam kurbanını nasıl kesecek.

Hac belli aylardır denmiş. Aylar kelimesiyle zamanlanmasının faydası şudur:

Hac eylemlerinden herhangi birisi sadece bu günlerde sahîh olur.

Ve mekruhtur, hac amacıyla ihrama girmek bu ayların dışında yasaklanmıştır. (Bazı alimlere göre)

Ve demiş ki ^{İbrahim} en Nehai, haccını bitirip eda edinceye kadar mümkün değildir sahîh değildir.

Hac niyetiyle ihrama girse bile o umreye ^{dâim} girer sadece o umre için helal olur. Hacı geçersizdir değil. Safiler, hac için ihrama girilmez girse de hacı geçerlidir ama yaptığı ibadet kabul olur, umre sayılır.

Hac için ihrama girmek, haccın sünnetlerinden biridir. Tartışmanın sebebi, alimlerin bu ayetle ilgili harfedilen kelimeyle ilgili farklı görüşleridir.

Alimler demişler ki, ayetin anlamı hac için ihram belli aylardadır. Ya da haccın fiilleri mi kastedilmiş. Haccın eylemleri belli aylardadır mı demek istemiş.

Bu aylarla ilgili hac kelimesinin zikredilmesi göstermez bu aylarda umrenin yapılmayacağını da göstermez. Hz. Ömer ve Ölü Abdullah'tan aktarıldığına göre, umre ibadeti bu aylarda

müstehab değildir. Sanki bu aylar hacca özelmiş gibi denilmek istemiş.

Rivayet ediliyor ki Hz. Ömer insanları kamaisıyla ötelerdi ve onlara yasaklardı bu üç ayda umre yapmalarını yasaklardı.

Bir keresinde İbn Ömer anlatıyordu diyor ki, Hz. Ömer müslümanın birine dedi ki Eger benim için mümkün olsa beklerdim ihramlı bir şekilde tehrim getirdiğim zaman Latı İrk bölgesinden çıkardım umre için (ama ben bunu uygun bulmuğrum)

(مَعْلُومَات) Ma'lumat kelimesi → Bilinen şeyler

anlamına geliyor (ismi mevsul)

Mekkelilerce, insanlarca bilinen şeylerdir.

Hac, Mekke'de yaşayan insanların bildiği aylardandır. Haccın bu aylarda meşru (gecerli) oluşu Arapların bildiği aylar üzerine gelmiştir.

Böylece onlarca belirlenmiş aylar oldu.

— Yüce Allah hac ibadetinin ne zaman başlayacağını karar verdiğinde, Arapların zaten hac yaptıkları aylarla sınırlamıştır. (Sevval, Zilkade, Zilhicce) Eger bir kişi o aylarda (eshur dediğimiz 3 ayda) haccı kendisine farz kılarsa, kim kendisine mecbur kılarsa haccı o aylarda farz kılarsa (bitti burası)

Bu farz kelimesinin aslı oklarda bulunan iplikler, elbiselerde bulunan ipliklerdir. İplikle ne alakası var? Kim kendine haccı bağlarsa demek (ferada) Yani farz tutarsa.

Aynı kökten türemiştir, suyun gözenegi, dağın su gözenegi de furd diye tanımlanmış. Yani orda ismet zorundasın, mecburiyette burdan gelmiş.

Anlatılmak istenen farz kelimesiyle, ihramlı kişi artık ihramlı olmuş olur.

Kim kendisini muhrim (ihramlı hale) getirdiyse demektir.

İbn. Mesud bu ayeti şöyle açıklıyor → Kim kendine

hacı farz kıldı demek, hacca için tehlik getirmek-
tir. (La ilahe illallah diye niyet etmektir) ihrama girmek için
Ata ve Tavus dediki → Kim kendine bu aylarda
hacı farz kılarca demek telbiye getirmesi (Lebbeyk
denilen zikri yapması demektir.

Sahabelerden bir grup da bu görüşü söylemişlerdir.
Allah rahmet eylesin, tabiundan bir kısım da bu gö-
rüşü savunuyor.

★ Not: Burada "tehlil" ve "telbiyeden" kasdedilen
NİYET'tir.

Aynı zamanda Süreyk'in rivayeti de böyle.

Demiş ki → İbnî Abbas → Hac telbiye ile olur.

Hacın farzı telbiye ile olur. (Niyete böyle bağlanır.)

H. Aişe (r.a) şöyle bir rivayet gelmiş → Sadece
şu kişinin ihramı geçerlidir. Tehlil ve telbiye ge-
tiren kişinin ihramı (hacca niyet etmek) geçerli-
dir.

Hac niyeti gerçekleşmiş olmaz tehlil ve telbiye getirmirse.

Bu üç grup (Ebu Hanife, ashabi ve İbn Habib) delil
getirmiştir.

Bunlar ve bir de Zahiriler derler ki → Lebbeyk
(telbiye) hacın rükünlerindendir. Niyeti saflayan
seydir diye niyeti önemserler.

Ebu Hanife ve arkadaşları şöyle demişler →

Kurban keseceği hayvanı eğer işaretlerlerse,

hac kurbanını süslerse ve onu önüne katıp

yürütürse zaten niyet etmiş ve ihrama girmiş sayılır. (Tehlil ve telbiye getirmese de farketmez)

Bu görüş: Ebu Hanife'nin mezhebine göre telbiye vacip olmuş olur, ^{ya da} telbiye yerine geçecek "kan" gibi herhangi bir şey de hac için geçerli kabul edilir.

H. Ömerin oğlundan aktarılmış → Eğer bir kişi hac kurbanını işaretlerse ve onu önüne katıp sürerse hac için niyet etmiş olur.

Bazı alimlere göre ise böyle bir kurban götürme ile ihrama girmiş olmaz.

İbn Abbas, Katade ve Hasan → Ayette haccın farzı diye kasdedilen şey hac için ihrama girmektir.

Şafiinin de fetvası böyledir.

Bütün bu görüşler niyet şartıyla beraberdir.

Bu işin özeti de şudur: Bir kişi niyetle ihrama girmiş olur bir de ihramla ihrama girmiş sayılır (Malik ve Şafi'ye göre)

Niyetle bir de telbiye getirerek ya da kurbanını önüne katıp götürerek ← Ebu Hanife'ye göre de böyle

(و) → Men şart edatıdır. Ya da ismi mevsul'dür. Men ellezi anlamında da olabilir ya da in şart edatı da olabilir.

(فِيهِنَّ) → Ayette geçen mütealliktir fiiline bağlıdır

0 aylarda Fi harfi ceri farade fiiline bağlıdır.

Hinadaki zamir, eşhur kelimesine raci olmaktadır. Peki burada bir soru geliyor akla, mukadder bir sorunun cevabı Eşhur gayri aklıdır,

Gayri akillerde müfred müennes ^{zamir} kullanılıyor. Burada فِيهِ demedi de فِيْهِ (fihinne) dedi.

Allah buyurmadı fihe diye bir kelime fihinne dedi. Eşhur kelimesi çünkü cemi akillle olduğu için orda fihinne kelimesi kullanıldı.

Bu çok yaygın kullanılan bir kurala binaca böyle olmuştur. Nedir o kural

Cemi akillle dediğimiz çoğul geçti akillılar için olan cemiler yerine indirgenmiştir.

Aynı şekilde genelde çok sık kullanılan akıllı kadınlarla ilgili cemi kalıbı üzerine o da indirgenerek kullanılmıştır.

Başka bir grup alim de demişti, iste ha zamiri desin hünne zamiri desin ister fihe isterse de fihinne desin Arap dili kullanımında geçerlidir hepsi. (Türkiye'de bu tercih edilen görüştür)

Kim hacca niyet ederse (Sevval, Zilkade ve Zilhiccenin 10 gününde)

{ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ }

bu üç şeyi yapmasın. (Hacda)

Haccın bel kemiği olan ayeti

★ فَلَا رَفَثَ → Cinsel ilişki türü şeyler yapmasın.

وَلَا فُسُوقَ → Günah işlemesin

وَلَا مِدَالَ → Kavgaya, tartışmaya yapmasın.

الرَّفَثُ ⇒ Rafes demek,

İbn. Abbas, İbn Cübayr, Katade, Hasan, İkrime, Mücahid, Zühri, Süddi bunlar demiş ki → Bu kelimenin anlamı cinsel ilişki demektir.

İbn. Ömer, Tavus, Ata onlarda → Kadına yönelik ahlak-sız kelimeler kullanmak, sözlerde açık seçik, kötü konuşmak demektir.

Burayı atladi

الْفُسُوقُ ⇒ Fusuk demek, (Yasaklanan şeyi yapmak)

① Yasaklanan şeyi yapmak şeklinde açıklandı. İhramlıyken av hayvanını öldürmek gibi, saasını tıraş etmek gibi ve bütün günahlar bu kapsama girer.

Bu günahlardan birisi bırakılıp ötekisi belirlenmez.

② Fusuk, putlar için kurban kesmek anlamında dâkir. Kim hac yaparsa suş işlemesin, putlara kurban kesmesin.

Fisk kelimesi put için kesilen kurban anlamında

kullanılmıştır.

fisk-günah
Allah'tan başkasının ismi anılarak kesilen hayvan-
da Allah'a kurban edilemez. Bunun da eti yenilemez
helal değildir. Bunu İbn Zeyd ve Malik söyledi.

③ Diğer mana → Birbirine lakap takmakta buna girer
Burada fusuk ifadesi insanın birine lakap taktığında
kazandığı nitelik ~~günah~~ (Birbirinize lakap takmayın gün-
kü imandan sonra fasik diye tanımlanmak ne kadar
kötü bir şey. Eğer birine lakap takarsanız fasik olur-
sunuz) Bunu da Dahhak söylemiş.

④ Birine küfretmek. Peygamberimiz (s.a.s) demişti müs-
lümana küfretmek fisk'tir (günahdır)

Surası Önemli :

Anlaşıldı ki tüm günahlar herkese haramdır.
İster ihramlı olsun ister başkası olsun herkese yasak-
lanmıştır.

Dolayısıyla lakap takmak da günahdır.

Bazı alimler şu görüşü tercih ettiler : Fisk demek
tüm günahlardır. Her türlü sözü ve fiili kapsadığı
işin bütün günahlardır. Bu tabiin ve ekseru ^{sahabenin} tabiiatı
görüşüdür.

Söyle bir hadis var " Canımı elinde tutan Allah'a
yemin ederim ki, Allah yolunda cihaddan daha üs-
tün olan hiçbir iş yoktur " ya da " kabul edilen
bir haddan daha üstün bir şey yoktur." içinde
hiçbir cinsel ilişkinin olmadığı, hiçbir günahın ol-

modığı, tartışmanın olmadığı mebrur bir haccdan daha üstün bir amel yoktur." kabul edilmiş.

Alimler dediler ki, "mebrur" "kabul edilmiş hac" kişinin hac esnasında Allah'a isyan etmediği hacca (hac sırasında günah işlenmeyen hacca denir.)

Ferra dedi ki; Hacı mebrur, haccdan sonra Allah'a isyan etmiyorsa kabul edilmiştir. Eğer günaha geri döndüysen kabul edilmemiştir.

-(الْبِدَالُ) → Cidal

Buradaki cidal'in anlamı müslümanla tartışmak, kızdırmak için başka bir müslümanla tartışmak.

İlmi muzakerelerde bu tartışmaya bir yasak yoktur.

Ya da küfretmek de denir.

Not: Buralar La harfinin gramer yerleri hoca atladi!!! (Nahiv bilgileri)

↓ Son iki paragraf

{ وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى }

Azık hazırlayın. Çünkü azığın en hayırlısı takvadır.

İbn. Abbason aktarıldığına göre bu ayet YEMENLİ

bir grup insan hakkında inmiştir.

Yanlarına azık almadan hacca gelen Yemenli müslümanlar hakkında indi. (Nüzul Sebebi)

Biz Allah'ın evine hac için tevekkülle yola çıkmışız Allah bizi dıyurmaz mı? Allah bizim rızkımızı verir diyerek yanlarına yiyecek almazlardı.

İnsanlardan bir şeyler istemek durumunda kalırlardı.

Bazen haksızlık yapmak durumunda kalırlardı.

Yanlarına azık almaları emredildi.

Ya da insanlara yük olmamaları emredildi.

Tezevvedü → FARZ DEĞİLDİR

(Yani yanınıza azık alın dedi. Ben yanıma para aldım ne olacak bu onu söylemiyor)

Bunlar ihrama girdikleri zaman yanlarında da azıkları olduğunda onu atarlardı, başka bir zait yanlarına alırlardı. Bu onlara yasaklandı. Bir de kendilerini başkalarından uzak tutmaları yasaklanmış.

Rivayete göre, bu ayetin nuzul sebebi, dünyevi yolculuklar sırasında yanına azık almayı emreden bir emir olmuş olur.

Bunu gösteren şey bu emirden önceki sıyakıdır, ve sıbakıdır.

Tezevvedü emrinin olması, salih amelleri elde etmeye nisbetle azık almanın, ahirete giderken ki seferi gibi bir azık alma gibi söylenmiştir.

Yani ahiret yolculuğuna çıkan kişiler de en iyi azık o-
larak yanlarına takvayı alsınlar.

Dikkat etmiyor musun? "Herhangi bir iyilik yaparsanız
Allah onu bilir." Bu da ahiret için zaman. Takva
ya işaret ediyor.

Anlamı hayra yapmaya teşvik etmektir. Ahirette
onun üzerine bir hayrı yapmayı kesinkes bırakmak için
hayrı yapmak demektir. Azığın en iyisi takvadır.
Kur'an ve şariat örfünde takva demek, ibarettir.

Kişiye cehennem ateşinden koruyan şeydir takva.

Tezevvedü fiilinin mef'ulu harfedilmiş olur. Olsaydı
Takvayı azık edinin ya da biraz takva ilgili şeyler
azık alın olurdu.

^{mef'ul} Niye harfedildi? Mef'ul harfedilince bir haber
getirildi, innerin haberi açıktan ayette getirildi.

Allah mef'ulu bihi harfedince innerin haberini açıktan
getirdi. Anlaşılsın diye

(Yanınıza azık alın ... diğer tarafı boş bırakılmış ya-
ni ne alırsanız alın. İster et, ister hurma, ister ekmek...) Ama unutmayın asıl olan takvadır. Ahirette ekmek,
et geçerli değildir.

Mefulu bih eğer harfedilmeseydi onun yerine mefule raci
olacak takdirde bir zamir getirilirdi. Ya da açıktan bir
mef'ul gelirdi takvanın üstünlüğünü açıklamak için.

Cumhurun görüşü; Ey müslümanlar yanınıza insanlara
yük olmamak için ne alırsanız alın azık alın.

(mef'ul bilinci olarak söylenmemiş ki insanlar yanına ne alıyorsa alsın)

Ama unutmayın azığın en hayırlısı da takvadır. Allah'tan korkması, samimiyet ve iyi niyetli olmasıdır.

Nuzul sebebini bilin.

BİTTİ.